

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

регулюють деякі аспекти розповсюдження інформації та її доказовості, але швидкість розповсюдження подібної інформації та емоції суспільства що вона викликає набагато більша ніж швидкість реакції або перевірки такої інформації компетентними органами. Власники ж корпорацій женуться не за якістю контенту або за її правдивістю, а за увагою аудиторії та налаштовують алгоритми видачі контенту користувачам за інтересами або реакціями не беручи до уваги її дійсність.

Роблячи висновки з переліченого ми можемо дійти думки, що розробка нових алгоритмів перевірки, розробка механізмів стримування та покарання, а також завчасної реакції на розповсюдження хибної інформації є актуальною проблемою сьогодення, а невігластво стає на найближчі часи наймасовішою проблемою людства, що потребує окремої уваги правознавців, соціологів та філософів.

Список використаних джерел:

1. Digital 2023 April Global Statshot Report // Datareportal, 23 kvitnia 2023. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2023-april-global-statshot>
2. Robert N. Proctor and Londa Schiebinger, eds., *Agnotology: The Making and Unmaking of Ignorance* (Stanford, CA: Stanford University Press, 2008).
3. Історія філософії : [енциклопедія] / укладач та головн. науковий редактор О. О. Грицанов. – Мінськ, 2002. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: yanko.lib.ru.
4. Платон. Бенкет [Текст] / Платон; пер. з давньогр. і коментарі Уляни Головач. – Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2005. – 178 с.
5. Шаповал В. М. Філософія права. Частина I. Історія філософсько-правових вчень : [навч. вид.: лекції з історії філософії права] / В. М. Шаповал. – Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2005. – 156 с.
6. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемчученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. Енцикл.», 1998. Т. 2: Д – Й. – 1999. – 744 с.

Ключові слова: невігластво, пропаганда, агнотологія, інформаційна війна, пропагандистський вплив, філософія права.

Key words: ignorance, propaganda, agnotology, information war, propaganda influence, philosophy of law.

САЄНКО ЛІЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри філософії*

ЗМІНА ПАРАДИГМ АЛХІМІЇ

Сам термін «зміна парадигм» (переклад англійського терміну paradigm shift), був вперше введений у 1962 році у книзі «Структура наукових революцій» [2], автором якої був історик науки Томас Кун (1962 р.). Цей термін він застосував для опису зміни базових посилок

у межах провідної теорії науки. Після нього самі терміни «парадигма» та «зміна парадигм» стали надбанням інших сфер людського знання.

Вивчення історії хімії та вплив алхімічних дослідів на сучасну науку спонукало мене на написання цієї роботи. На цей творчий процес надала значного впливу стаття: «Історія хімії: опис, виникнення та розвиток» [4].

Існує декілька етапів розвитку хімічної науки, кожен з яких починався і закінчувався через зміну парадигм.

Як свідчить археологія історія емпіричних хімічних дослідів почалася задовго до нашої ери. Без них став би неможливим розвиток ремесла, а відтак і перший розподіл праці. Вже у створенні перших металевих сплавів, або перших фарб ми можемо побачити зародок хімічної науки, хоча на той момент самого поняття науки фактично не існувало, а первісні знання про природу носили характер релігійних та магічних формул.

Лише у давньогрецькій цивілізації з її культом науки та освіти хімія почала набувати наукових рис, у тому числі у вигляді виникнення теоретичних знань. Саме тут представники філософської школи софістів в п'ятому столітті нашої ери досліджують взаємовідносини «людина-космос», і завдяки цьому приходять до висновку про те, що для перетворення навколишнього світу людині необхідні відповідні засоби. У цей же час Демокріт формулює атомістичну картину, згідно якої усі навколишні нас об'єкти складаються з елементарних частинок. Згодом ці частинки отримують назву «атом», тобто «неподільний» [1, с. 9].

Першою систематизованою формою хімії як науки вважається алхімія.

Алхімію визначають як натурфілософську протонауку, яка ставила головною метою досягнення безсмертя для людини через створення хімічним шляхом особливої сполуки – еліксиру безсмертя. Початкова парадигма алхімії була заснована на пошуку філософського каменю, який міг би перетворювати звичайні метали на золото та давати вічне життя. Також алхіміки працювали над створенням ліків від усіх хвороб – панацеї, а також над проблемою перетворення неблагородних металів на благородні. Хоча жодна з цих цілей не була досягнута, досліді алхіміків дали величезну кількість емпіричного матеріалу для подальшого розвитку хімії.

Величезну роль у систематизації та збереженні алхімічних знань відіграли стародавні бібліотеки. Зокрема відомо, що найбільшою бібліотекою стародавнього світу була бібліотека Олександра Великого.

Не випадково найбільшим науковим центром у часи до нашої ери сформувався в Олександрії Єгипетській. Навіть існує думка, що історія органічної хімії почалася саме звідси. Саме в цьому місті зароджується найбільш систематизована школа алхімії, що увібрала у себе найбільші досягнення східної та західної алхімії. На даному щаблі були цілком поєднані знання стародавніх греків, персів, єгиптян і теорії Платона та Аристотеля, що, власне, і відбилося в алхімії.

Для алхіміків властивий був особливий інтерес до металів. Для даних речовин навіть було розроблено власне структурування на

основі небесних об'єктів. Так, срібло у візуальному плані зображували як Місяць, залізо – у формі Марса. У цей час з'являються перші твори, що висвітлюють наукові пошуки і місце людини в світі. Історія розвитку хімії починає збагачуватися подіями. Відлюдник-дослідник Болос родом з поліса Мендеса написав трактат «Фізика і містика», який став результатом його довгих поневірянь і відбив в собі опис відомих металів і дорогоцінного каміння, їх властивостей і практичну значимість для людини [1, с. 13].

Відомий багатьом алхімік Зосім Панополіт у своїх численних працях розглядав штучні методи отримання золота з металів. Саме з цього моменту про алхімію заговорили майже всі, нею стали цікавитися різні верстви населення, яких вабила думка про можливість видобутку золота з інших металів [4].

Провідними спеціалістами з алхімії певний час вважалися єгиптяни. Вони вивчали не тільки різні метали, але і сировину, з якої вони видобувалися. Саме у Єгипті була відкрита практична школа видобутку амальгами, яка являла собою сплав ртуті з іншими металами (за винятком заліза та платини) [4].

Відкриття амальгами викликало значний ажіотаж у середовищі причетних до алхімії. Вони стали вважати, що віднайдений сплав є нічим іншим, ніж першоречовина, основа нашого світу. Приблизно в цей же час відбувалися нові відкриття у золотарській справі. Так, було встановлено, що за допомогою свинцю золото можна виділяти з руд неблагородних металів, хоча і неможливо відділити від срібла. Такі відкриття, щоправда, тільки стимулювали пошуки «філософського каменю» – елементу, що перетворить на золото будь-який метал [1, с. 15].

На наступному етапі свого розвитку накопичений грецькою школою досвід переходить в арабський світ. Тут настає справжнісінький золотий розквіт, коли безліч мусульманських дослідників активно включається в науковий процес. Вчені змогли домогтися низки нововведень: було відкрито фосфор, сурму, на їх основі розроблено нові види ліків і методи лікування ними [4].

Одночасно з'явилася ідея про те, що будь-яку речовину можна перетворити на цей дорогоцінний метал. А зробити це можливо, відшукавши особливий «філософський камінь». Таке твердження теж пошпавило інтерес населення до цієї дисципліни, багато хто почав намагатися вивчити хоча б коротко історію хімії [4].

Наприкінці IX століття арабський дослідник Джабір ібн Хайян висунув ртутно-сірчану теорію. Ця теорія стверджувала, що властивості усіх металів мають основою співвідношення ртуті та сірки. Хоча у даному випадку малися на увазі не самі речовини, а їх «філософські принципи», теорія Джабіра натякала на можливість перетворення одних металів на інші [3]. В результаті вона переглядала минулі погляди на природу походження металів і справила певний фурор в алхімічних колах і арабської, і європейської шкіл.

До представленої епохи християнський світ ще мало знав про ті течії і прогресивні ідеї, які зароджувалися на Сході. Однак

релігійні хрестові походи в якомусь сенсі допомогли зіткнутися двом таким різним світам і здійснити культурну асиміляцію. На рубежі XII–XIII століть європейська наука приймає на себе лідируючі позиції. В даний час йде активне дослідження хімічних речовин. Історія предмету «Хімія» в середньовічний період пов'язана з такими особистостями, як Роджер Бекон, Альберт Великий і Раймонд Луллій [4].

Винайдення пороху стало у своєму роді революцію у свідомості людини, а згодом і у військовій галузі. Винахід пороху вважається досягненням китайських алхіміків, а винахідником європейського пороху вважають Роберта Роджера [3, с. 50].

XVI століття повністю було присвячене пошукам нових елементів, які можна було б використовувати в медицині. Зараз формується безліч ідей про панацеї, речовини, які здатні продовжити життя людини [4].

Емпірична алхімія торувала шлях цілеспрямованим науковим експериментам. У процесі дослідницького пошуку алхіміки здійснили низку важливих відкриттів: вивчили властивості різних речовин, хімічні й фізичні способи впливу на них; отримали різні сплави й хімічні сполуки, кислоти, луги, мінеральні фарби; створили й удосконалили прилади й установки для дослідів. У 14–16 ст. алхімія була тісно пов'язана із завданнями практичної металургії, гірничої справи, медицини. Серед алхіміків цього періоду найпомітніший – Парацельс. Він відкинув частину окультних складових алхімії та зосередився на проведенні фізичних і хімічних експериментів, а також вивченні властивостей людського тіла, активно застосовував хімічні речовини й мінерали у медицині [5].

У XVII столітті алхімічна парадигма почала змінюватися. Від релігійних та магічних ідей алхімісти почали переходити до наукового підходу. Вони почали досліджувати природу та склад речовин.

У XVIII столітті алхімія повністю перетворилася на хімію, яку ми знаємо сьогодні. Алхімічні терміни та символи були замінені на наукові терміни [4].

Загалом, за свою історію алхімія зазнала кількох змін у парадигмах. Найдавніші алхіміки, які в першу чергу були зацікавлені в перетворенні неблагородних металів у золото, діяли згідно з парадигмою, яка наголошувала на фізичних маніпуляціях матерією. Пізніше, під час арабського золотого віку, алхімія перейшла до більш духовної та містичної парадигми, з більшою увагою до внутрішньої трансформації та досягнення просвітлення. В епоху європейського Відродження алхімія зазнала чергової зміни парадигми, з поновленням наголосу на експерименті та спостереженні з новим науковим методом. Нарешті, у XX-му столітті алхімія зазнала ще одну зміну парадигми, з більшим акцентом на психології та внутрішній трансформації, оскільки практики прагнули застосувати алхімічні принципи до сфери особистого зростання та самовдосконалення. Однак, багато ідей алхімії продовжують впливати на культурну сферу та науку і сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Камінський О. М. Історія хімії. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 197 с.

2. Кун Томас. Структура наукових революцій. Київ : Port-Royal, 2001. 228 с.
3. Максимов О. С., Шевчук Т. О. Історія хімії : підручник. 2010. 250 с.
4. Історія хімії: опис, виникнення та розвиток / Publish Україна. URL: <https://publish.com.ua/nashi-dni/istoriya-khimiji-opis-viniknennya-ta-rozvitok.html>
5. Рудь М. О. Алхімія // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Алхімія>

Ключові слова: парадигма, історичні періоди, алхімія, відкриття, знання, досліді, хімічна наука.

Key words: paradigm, historical periods, alchemy, discovery, knowledge, experiments, chemical science.

ЗМІСТ

Привітальне слово президента Національного університету «Одеська юридична академія» С. В. Ківалова	3
---	---

СЕКЦІЯ 1

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Смазнова Ірина Сергіївна Філософія медійних практик	8
Єременко Олександр Михайлович Обґрунтування стратегії ненасильницького спротиву тиранії у творчості Етьєна ля Боссі	12
Воронянський Олександр Володимирович, Моїсєєва Наталія Іванівна Проблема верховенства права в контексті політичної конкуренції	15
Сумарокова Людмила Миколаївна Про шляхи вдосконалення сучасних теорій аргументації	18
Капустіна Надія Борисівна «Тролінг» у системі інтернет-комунікації: аналіз явища	22
Шамша Ігор Володимирович Дух і душа людини в сучасних медійних практиках	25
Токар Людмила Вікторівна Вчинок як аргумент	28
Котовська Анастасія Вікторівна Розповсюдження невігластва в епоху тотальної цифровізації	31
Саєнко Лілія Володимирівна Зміна парадигм алхімії	33

СЕКЦІЯ 2

АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович Юридична антропологія в міжнародно-правовому вимірі	38
Дудченко Валентина Віталіївна Універсалізація сучасного права	41
Крижановський Анатолій Федорович Сакральність сучасної держави (від наративу до концепту)	44
Мельничук Ольга Степанівна Класичні принципи у методології юриспруденції	47